● De bor i kirker

BOLIG

● Nytt til badet

VG FREDAG

30. september 2011

Små rom
store muligheter

Hellige hus

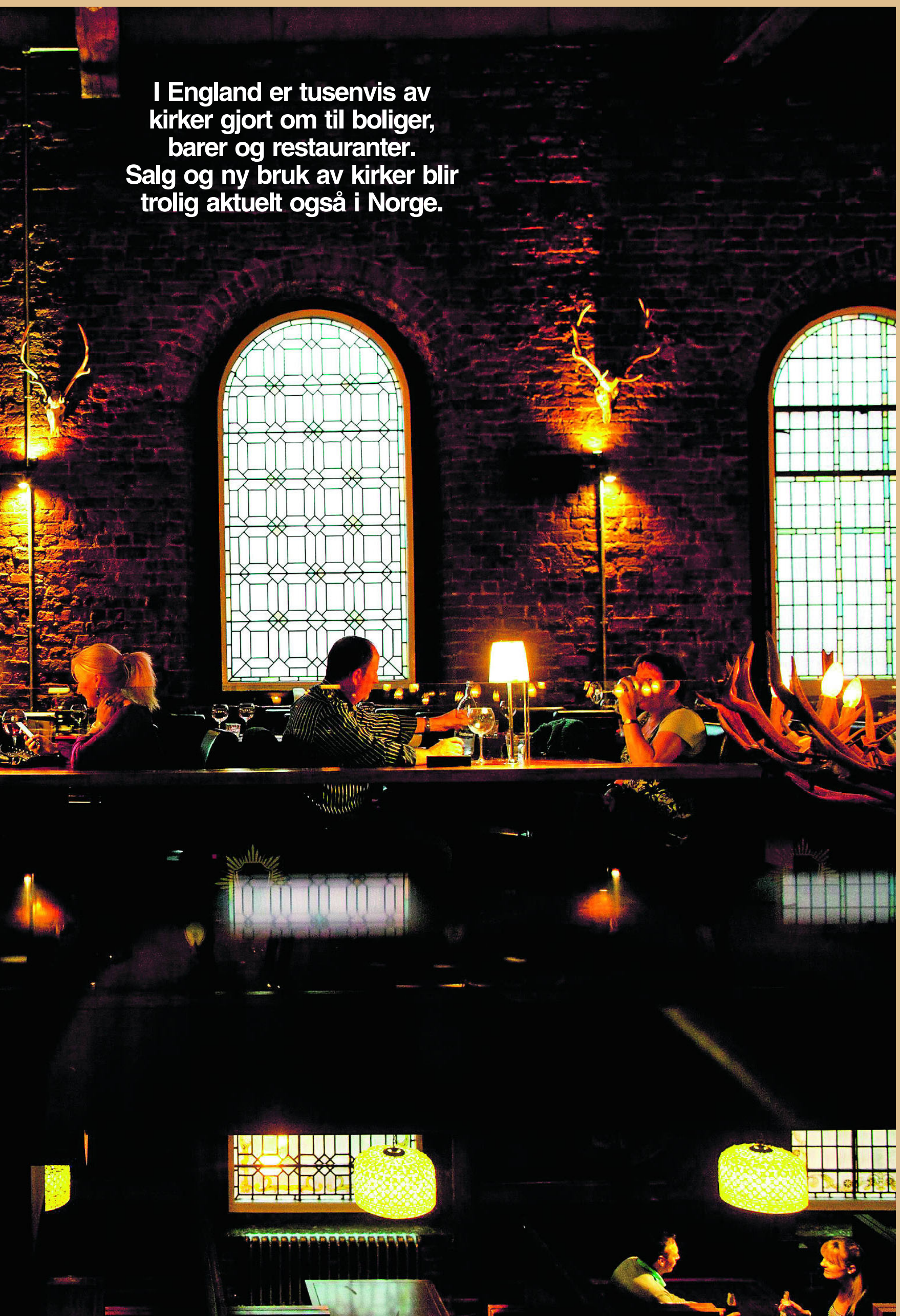

I England er tusenvis av kirker gjort om til boliger, barer og restauranter. Salg og ny bruk av kirker blir trolig aktuelt også i Norge.

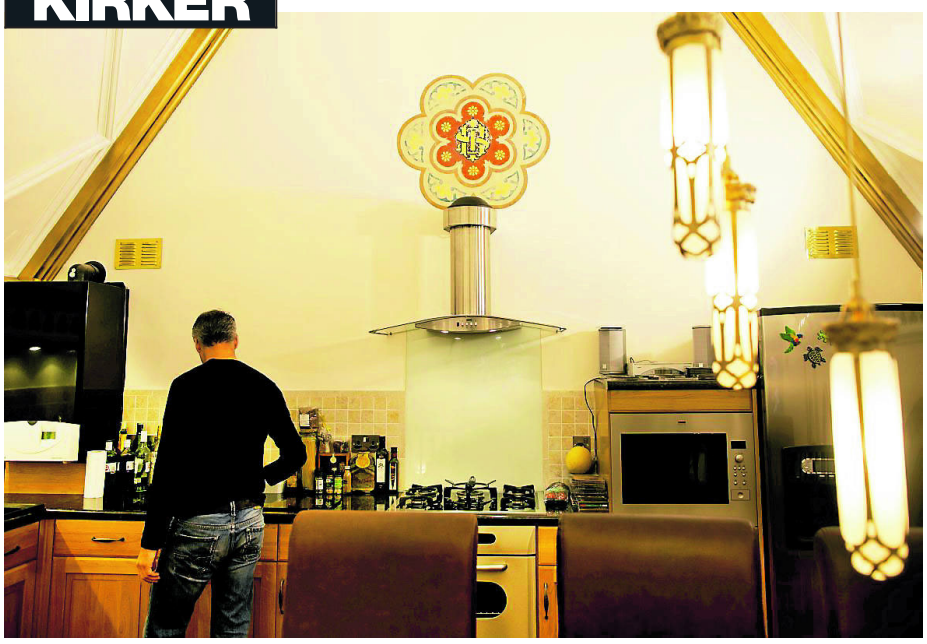

MODERNE: *Det var verken elektrisitet eller innlagt vann i den gamle kirken, som ble bygget i 1866. Den var dessuten fredet, men Andrew Gray fikk tillatelse til å gjøre nødvendige endringer for å kunne leve noenlunde normalt. Når han inviterer venner på middag på kjøkkenet, skuer de utover kirkerommet.*

ORIGINALT VINDU: *Det gotiske kirkevinduet var delvis knust da Andrew Gray startet renoveringen. Han tok det ut i seks deler, og fikk en vindusrenovatør til å fikse det ved hjelp av originale tegninger. Det kostet ham 50.000 pund. Kvinnen nederst i glassmaleriet er Emma Anderton, den opprinnelige eierens avdøde kone.*

SENG PÅ ALTERET: *En dobbeltseng er plassert der alteret en gang sto. Opprinnelig hadde kirken bare ett stort rom. Nå er det to soverom, entré, stue og en messanin med kjøkken og spisebord. Gulvet som skimtes i forgrunnen, er det originale kirkegulvet.*

NYTT OG GAMMELT: *Da Andrew Gray kom over kirken i 2003, fikk han beskjed om at taket antageligvis ville rast sammen innen seks måneder, hvis ingen fikset det. En del av mursteinene var også løse. Gray har lagt nytt tak, og brukte lang tid før han fant noen som solgte murstein i viktoriansk stil.*

EUXTON/MANCHESTER/LIVERPOOL (VG) Da han lette etter katten sin i buskene, fant han sitt nye hjem i stedet.

Andrew Gray (47) hadde gått forbi mange ganger, men fra veien var det umulig å se hva som befant seg bak trærne. «Sock» hadde vært borte i ukevis, og nå hadde han fått et tips fra en nabokone. Det var muligens en svart katt hun hadde sett, cirka tre kilometer fra hjemstedet i den engelske småbyen Euxton i Lancashire, nord for Manchester. Gray fant ikke noen katt da han dro buskaset til side.

– Men jeg fant kirken min, sier Gray.

Den lille viktorianske kirken sto der ensom og forfallen.

Mursteinene var svarte og løse. Vinduene var knust av vandaler, og englene av stein var uttrykksløse. Da Gray klatret inn og hoppet ned på kirkegulvet, føk støvet opp. Eføyplanter slynget seg oppover veggene, og fugler hadde bygget rede i hjørnene.

Det var et hjem for svaler og insekter.

– En tredjedel av vinduet på den ene kortveggen var borte. Solen lyste opp konturene av religiøse symboler i støvet. Det var magisk, forteller Gray.

Den natten drømte Gray om kirken. Han så for seg hvor vakker den kunne bli hvis noen tok seg av den. Var det mulig å renovere de

HER BOR GRAY: *Andrew Gray (47) var i klesbransjen og kjørte rundt i en fet firmabil. Etter en tur til Amazonas la han om livsstilen sin fullstendig, og da han kom over denne gamle kirken visste han hva han måtte gjøre. Han brukte fire år på å konvertere den til en bolig, og de siste syv årene har den vært hans hjem.*
– Jeg hadde glemt naturen i min materielle måte å tenke på. Nå har jeg bevart dette stedet for de neste 200 år, sier Gray. Selv regner han seg ikke som religiøs. - Men jeg er spirituell, og prøver å leve etter gode verdier fra flere religioner, sier Gray.

gotiske vinduene? Hvordan ville det være å bo i noe sånt?

– Jeg klarte ikke å slippe tanken, og da jeg fortalte sønnen min at jeg ville kjøpe kirken, trodde han at jeg var gal, sier Gray.

Den katolske kirken ble bygget som privat kapell for den mektige landeieren William Anderton i 1866.

– Jeg sover bokstavelig talt på alteret, smiler Gray, og peker på den store dobbeltsengen som har overtatt alterplassen.

Nå inneholder kirken entré, stue og to soverom. Prestens rom er blitt bad med dusj, toalett og badekar. Gray har bygget trapp opp til mesaninen, med et topp moderne kjøkken.

I England er det ikke uvanlig med kirker som brukes til helt andre ting enn gudstjenester.

Ifølge avisen The Telegraph er så mye som 20 000 kirker og kapeller solgt de siste 30 årene.

Hvis man bare regner med de anglikanske under Church of England (den engelske statskirken), blir om lag 20 kirker solgt og gjort om til restauranter, biblioteker, leiligheter og bolighus hvert år.

I 1983 vedtok engelske myndigheter egne bestemmelser for salg og omgjøring av kirker. Church of England går aktivt inn for å finne alternative bruksmåter for nedlagte kirker, og har lagt ut en guide på sine nettsider for potensielle kjøpere.

I tillegg finnes det flere selskaper som spesialiserer seg på salg og kjøp av spesielle bygninger. På uniqueproperty.com ligger kirker som er ferdig konvertert til boliger, og kirker man kan renovere selv. Prisene strekker seg fra to til fem millioner kroner.

Oddbjørn Sørmoen i Kirkelig arbeidsgiver – og interesseorganisasjon i Norge, kjenner godt til fenomenet. Han har tidligere jobbet i English Heritage, en britisk etat som jobber med bevaring av historiske monumenter.

– Nybruk av kirkebygg er et stort tema i Europa, spesielt i den protestantiske delen. Folk går mindre i kirken enn før. Med sekularisering og flytting minker behovet for kirker. Manglende økonomi til vedlikehold er et enormt problem mange steder, sier Sørmoen.

Han forteller at problemet med overtallige kirker er blitt så stort at det for et år siden ble opprettet et internasjonalt nettverk. I forrige uke var det styremøte i Future for Religious Heritage i Brussel.

– Man er nødt til å finne løsninger for å bevare kulturminnene. Kirker blir avvigslet i stort tempo i England, Nederland, og i store deler av Øst-Europa. I Bristol er en kirke blitt sirkusskole for barn, med klatretau og trampoliner. Andre steder brukes kirkebygningen som samlingssted med konserter og utstillinger, forteller Sørmoen.

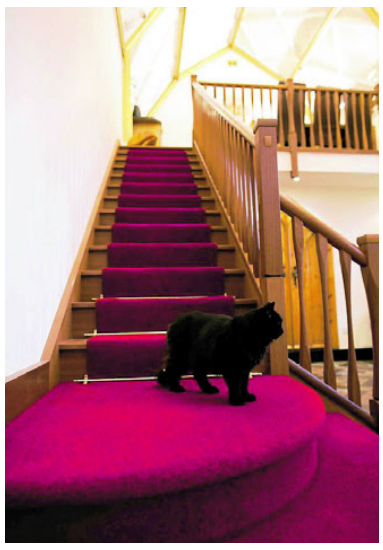

KIRKEKATT: *Det var egentlig den forsvunnede katten «Sock» som gjorde at Andrew Gray kom over den gamle kirken. Hun kom ikke til rette før et år etterpå. Nå stortrives hun i kirken sammen med sin eier.*

BOLIGTREND: *Ifølge arkitektene bak denne kirkeboligen i Rotterdam, er det bare 9000 kirker igjen i Nederland. Opprinnelig var kirkeparken på 19.000. Familien som bor her ønsket seg en kombinasjon av ulike stiler, samtidig som det skulle være et moderne og komfortabelt hjem.* Foto: RENÉ DE WITH

TEKNISK UTFORDRING: *Arkitektene Ruud Visser og Peter Boer fikk i oppdrag å lage et luksushjem for en familie på fire. – Den tekniske utfordringen var å gjenskape karakteren til den gamle kirken, og samtidig lage et luksushus med topp moderne utstyr. Huset har et avansert oppvarmingssystem, de største skyvedørene i Nederland, vinduer som åpner seg automatisk og tv-er som popper ut av sengene. Alt kan kontrolleres med en Iphone, forteller Visser.* Foto: RENÉ DE WITH

MINIMALISTISK: *Interiøret er designet for å være mest mulig usynlige som objekter. Bildet viser badet i tredje etasje i et kirkehus i Rotterdam. Det elektriske anlegget er integrert i veggene.* Foto: RENÉ DE WITH

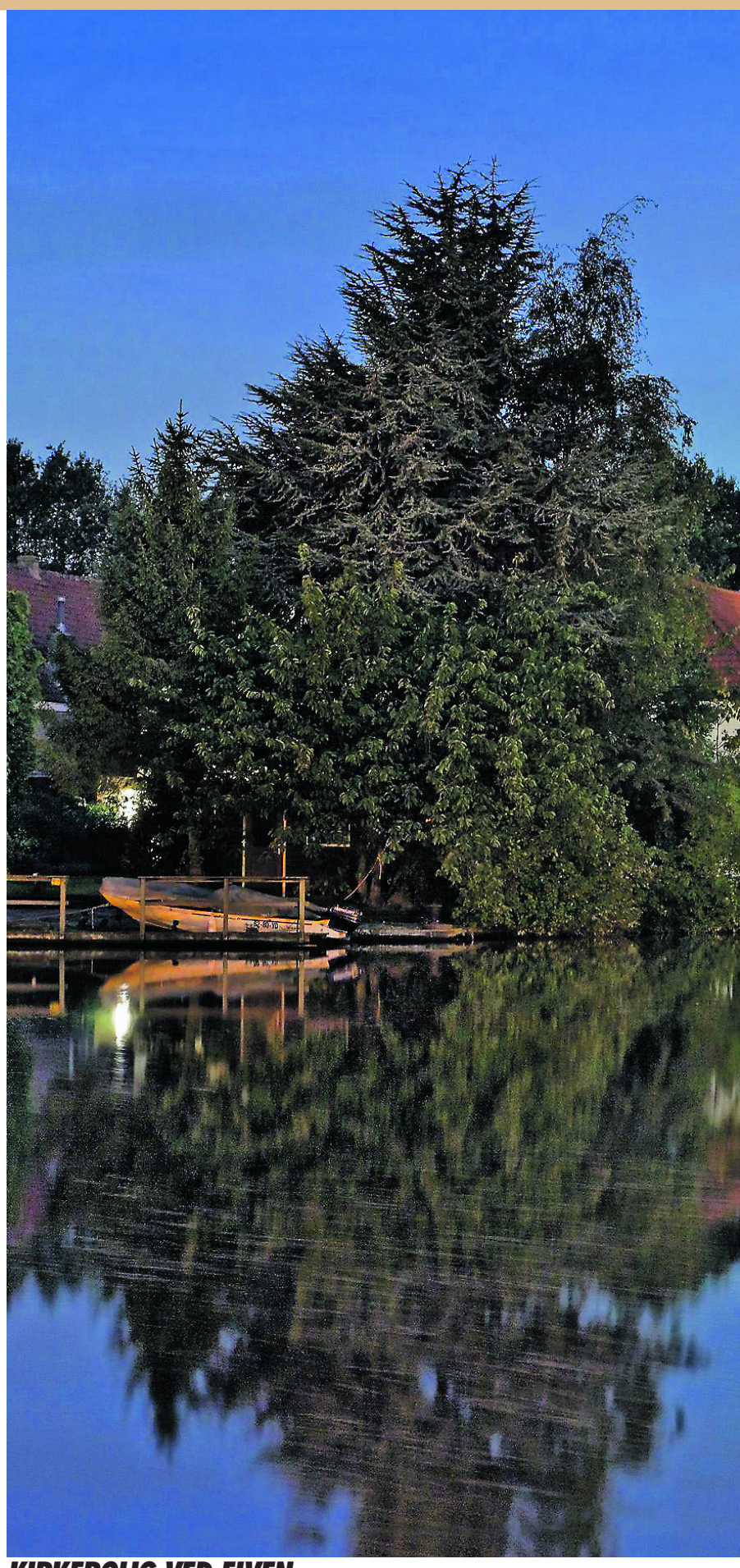

KIRKEBOLIG VED ELVEN: *Denne boligen var opprinnelig en kirke som ble tegnet trekirken. Den var ikke i bruk som kirke da arkitektkontoret Ruud Visser fikk i*

Og de «nye kirkene» er populære.

I en tidligere katolsk kirke i Liverpool, peker daglig leder av restaurant og nattklubb «Alma de Cuba» ned på underetasjen.

– Dere burde gå ned til baren, de kan lage de mest fantastiske cocktailer. Folk elsker dem! I går kveld var det 3500 mennesker innom, sier Jonathan Ryder (21).

Det er dagen derpå – folk sitter avslappet ved bordene mens de nyter sin «Sunday brunsj» til mektige toner fra et gospelkor. Rommet er dunkelt opplyst av stearinlys og solstråler som sniker seg gjennom de glassmalte kirkevinduene. På takhvelvingen raver «Tu es Petrus», og «Pax», de latinske betegnelsene på St. Peter og fred.

Men følelsen av å være i noe hellig er bare nesten komplett.

For ved siden av alteret står det to store palmetrær. På veggene er det hengt opp skjeletthoder av reinsdyr, og i mesaninen er det plassert store bur med utstoppede papegøyer. Konflikten mellom det cubanske konseptet og et originalt kirkemiljø, er noe av poenget med stedet, ifølge Ryder.

– Det er en del som reagerer på at et hellig sted er gjort om til en bar. Nonnene som holdt til

bygget ved elven De Rotte i Rotterdam i Nederland i 1930. Arkitekten var inspirert av norske stavkirker da han oppdrag å konvertere den til bolig for en familie med to barn.

Foto: RENÉ DE WITH

her var nok heller ikke så fornøyde. Men vi ser på det som en arbeidsplass, forteller Ryder.

Ved baren heller Carlo Guy (25) alkohol på disken, før han tenner på så de blå flammene fyker bortover. Det ser spektakulært ut, men hva synes han om å brenne alkohol i kirken?

– På en måte føler jeg meg blasfemisk, fordi jeg er katolikk selv. Men kirken var ikke lenger i bruk, og de skulle uansett konvertere den. Da synes jeg det er bedre at det er et sted der folk koser seg, enn at den skulle blitt boliger eller et shoppingsenter. Sånn sett er det fortsatt et Guds hus, sier Guy.

Når en kirke blir overflødig, har de seremonier og rutiner for avvigsling, slik at stedet ikke lenger regnes som religiøs grunn. Før kirken kan konverteres, må det godkjennes av både bispedømme og andre myndigheter. I Nederland, som ikke har statskirke, er det menighetene selv som bestemmer om en kirke skal avvigsles.

I Norge har vi ikke lignende rutiner, og foreløpig finnes det ikke kirker som er gjort om til boliger. Men flere VG Fredag har snakket med, mener debatten om alternativ bruk vil komme også her hjemme. Mange kirker blir lite brukt, spesielt i Nord-Norge.

– Vi har akkurat begynt å diskutere det i kirkerådet. Det skjer i økende grad i Europa, og vi ser at det også kan bli aktuelt i Norge, sier kirkebyggkonsulent Ove Morten Berge.

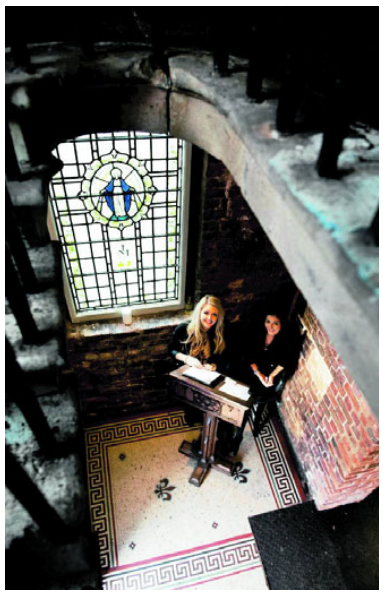

PREKESTOLEN: *Grace Platt (19) og Andrea Young (19) tar i mot gjester på restauranten Alma de Cuba i Liverpool. Bordet de sitter ved ble brukt som prekestol den gangen den katolske kirken var i bruk.*

LEILIGHETSKOMPLEKS: *St. Georges church i det fasjonable strøket Castlefield i Manchester er gjort om til 30 leiligheter. Inskripsjonene på gravstøttene minner om det som en gang var: «Til minne om William, sønn av John og Mary Ann Brown, som døde 26. mai 1868, 2 år og 2 måneder gammel».*

> *Det er ikke bare å eie en kirke, man passer på den for fremtiden.*
>
> Andrew Gray

Margunn Sandal ved teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo skriver doktorgrad om kirkearkitektur. Også hun mener at vi står overfor store endringer.

– Det er fryktelig dyrt å vedlikeholde kirkeparken, og politisk går vi mot et skille mellom stat og kirke. I dag har kommunen det økonomiske ansvaret, men finansieringen blir et spørsmål i forbindelse med avvikling av statskirkeordningen. Det skjedde i Sverige, sier Sandal.

I vårt naboland ble stat og kirke skilt i 2000. Det påvirker medlemstallene, forteller kulturarvssamordner i den Svenske kirke, Henrik Lindblad.

– Vi mister 80 000 medlemmer i året, og derfor har mange menigheter slått seg sammen. Siden 2000 har litt over 30 kirker blitt avsekralisert og solgt. Alle kirker som er bygd før 1940 er vernet, og da måtte man hatt spesiell tillatelse for å gjøre noe. Men de som er solgt er bygd etter den tid, og da finnes det ingen restriksjoner på bruken, sier Lindblad.

Kirken Andrew Gray fant i Euxton, var imidlertid fredet. Han måtte samarbeide med flere lokale etater om konverteringen.

– Mange finner det problematisk at man ikke kan gjøre som man vil. Men jeg opplevde det motsatt, fordi mitt ønske var å beholde mest mulig av det opprinnelige, sier Gray.

Det har kostet både tid og penger. I fire år brukte Gray all sin fritid på prosjektet.

– Hva ville du gjort hvis kirken hadde gravlund?

– Da hadde jeg nok ikke kjøpt den, det ville blitt for uhyggelig, sier Gray.

– Så kirken i seg selv er ikke uhyggelig å bo i?

– Nei, huset har gode vibber. Det føles som om du ikke er alene, sier Andrew.

Men pendleravstanden til jobben i Manchester blir lang. Nå ser han etter nye eiere.

– Jeg har ikke funnet de riktige kjøperne ennå, de må sette pris på historien. Hvis jeg selger, gjør jeg det vel vitende om at jeg har gjort jobben min. Jeg har bevart stedet for de neste 200 år. Det er ikke bare å eie en kirke, man passer på den for fremtiden. Og – du må like katter, sier Andrew.

Den svarte katten smyger seg mellom beina hans og smetter opp i vinduskarmen. «Sock» ble funnet et år etter kirken.

– Liker hun seg i kirken?

– Ja, hun er dronningen på stedet, og hun vet det. Så hvis du kjøper kirken, får du katten med på kjøpet, sier Gray.

Tekst: CATHRINE SLAAEN
Foto: JANNE MØLLER-HANSEN
epost: cathrine.slaaen@vg.no
janne.moeller.hansen@vg.no

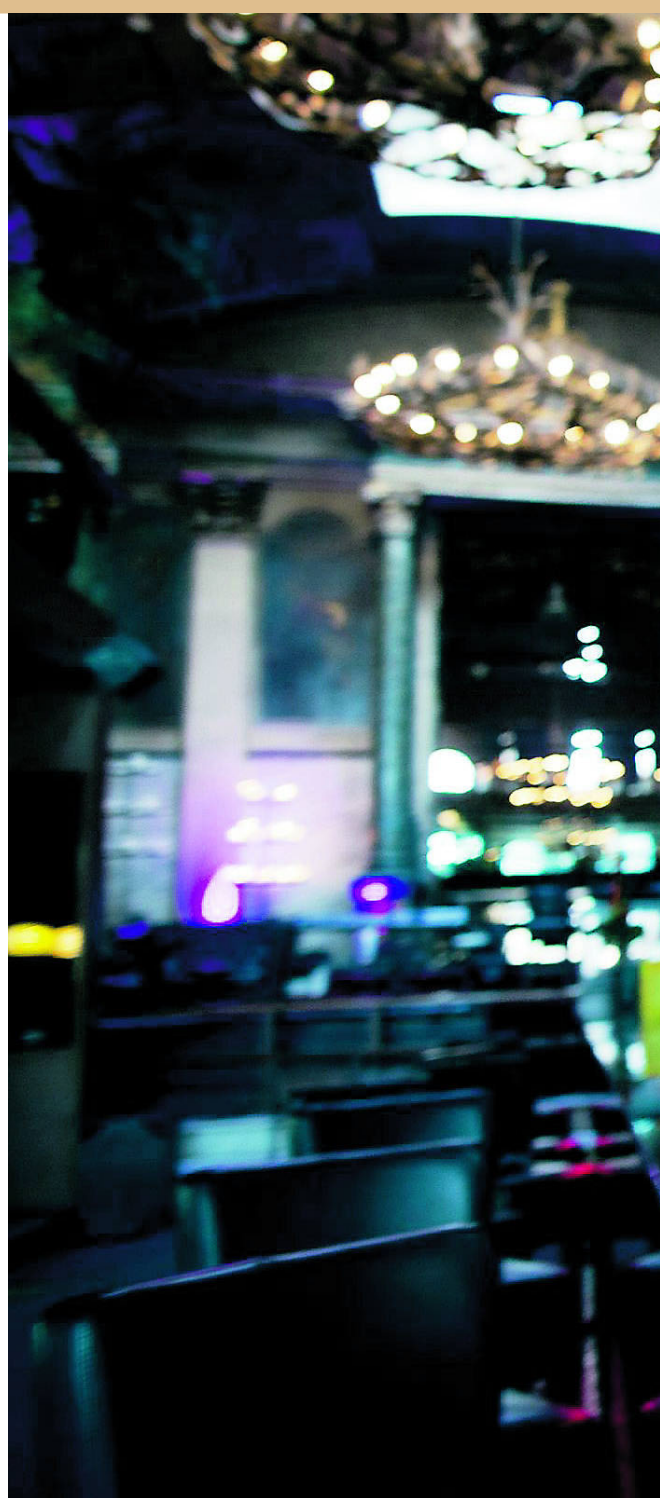

HELLIG BAR: *St. Peters Church ble bygget i Liverpool i 1788, men mistet sin religiøse funksjon i 1978. I dag er den en populær restaurant og nattklubb. Her brenner Carlo Guy (25) alkohol på bardisken. I bakgrunnen ser man alteret, der utestedet lokker med latinske dansere på lørdager.*

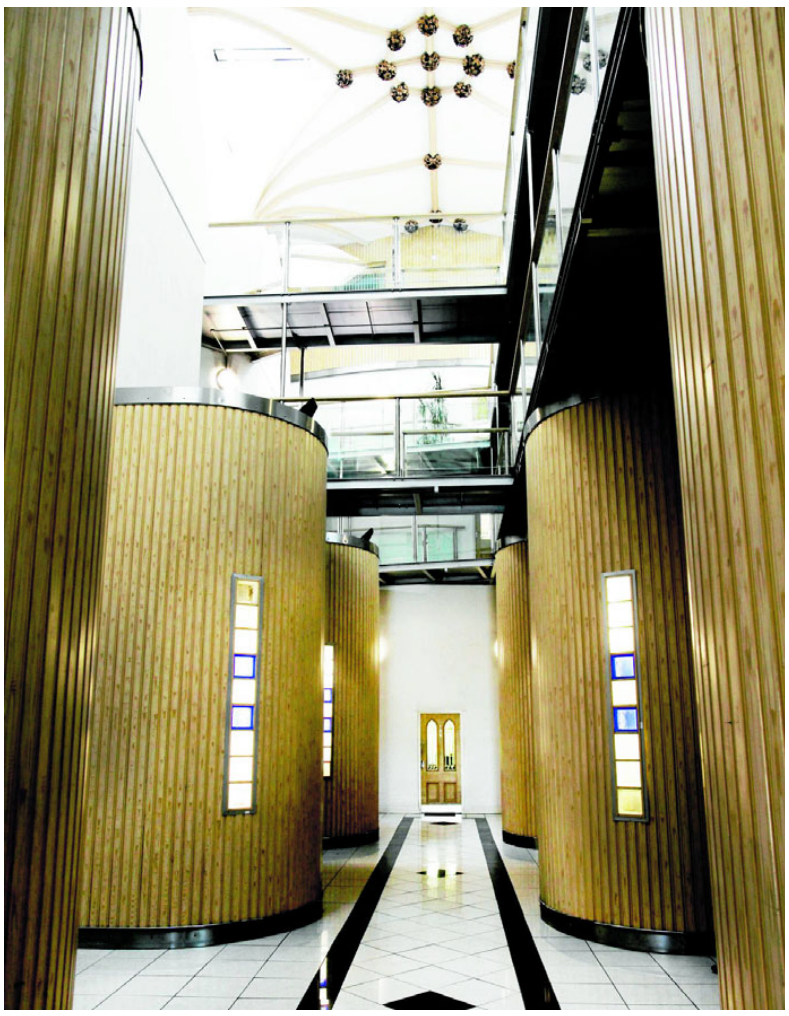

FORRETNINGSIDÉ: *I England brukes gamle bygninger til nye formål i større grad enn i Norge. Her er vi på innsiden av en stor katedral som i dag er et leilighetskompleks med 30 leiligheter.*